

**Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny
im. Kazimierza Pułaskiego
Wydział Ekonomiczny**

mgr inż. Grzegorz Socha

**EFEKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA
PRZEDSIĘBIORSTW SPRYWATYZOWANYCH
DROGĄ LEASINGU PRACOWNICZEGO
W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM**

AUTOREFERAT ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Promotor:

prof. nadzw. dr hab. Stanisław Ślusarczyk

Spis treści

1.	UZASADNIENIE WYBORU TEMATU _____	3
2.	CEL PRACY _____	5
3.	HIPOTEZA BADAWCZA _____	5
4.	CHARAKTERYSTYKA ROZDZIAŁÓW I PLAN ROZPRAWY _____	6
5.	METODY BADAWCZE I ZAKRES BADAŃ _____	8
6.	WYBRANE WYNIKI BADAŃ _____	18
7.	WNIOSKI _____	25
8.	LITERATURA _____	30

1. Uzasadnienie wyboru tematu

Każde zorganizowane działanie związane jest z ciągłym, powtarzalnym procesem polegającym na przekształceniu zakupionych zasobów w celu uzyskania określonych efektów (sprzedaż usług, produktów, towarów). Realizacja tego powtarzalnego procesu wymaga zgromadzenia najlepszych z punktu widzenia przedsiębiorcy źródeł finansowania (kapitał), które są przekształcane wewnątrz przedsiębiorstwa poprzez zakup zasobów w określone wyniki. Już w 1916 roku jeden z prekursorów nauki o zarządzaniu Henry Fayol¹ w swoim dziele pod tytułem „*Administracja przemysłowa i ogólna*” wyodrębnił czynności finansowe, obejmujące „*poszukiwanie kapitałów i obroty nimi*” jako jedną z najważniejszych funkcji przedsiębiorstwa.

Rozwój gospodarki rynkowej oraz dokonywane w Polsce zmiany gospodarcze wprowadziły nowe zasady funkcjonowania przedsiębiorstw. Do jednej z najważniejszych zasad należy ***zasada samofinansowania***, to znaczy jednostka pokrywa wszystkie wydatki z przychodów uzyskanych ze swojej działalności. Przedsiębiorstwo powinno finansować więc swoją działalność z uzyskiwanych wpływów z tytułu sprzedaży swoich produktów i towarów oraz świadczonych usług. W związku z powyższym niezbędne jest takie wydatkowanie środków pieniężnych oraz przekształcanie majątku, aby uzyskiwać najlepsze korzyści, które są **mierzone jako relacja otrzymanych efektów do sfinansowanych zasobów (wskaźniki efektywności)**.

Należy zwrócić uwagę, że efektywność jest pojęciem niejednoznacznym i różnie interpretowanym. W języku potocznym „*efektywność*” to taki sposób postępowania, który przynosi najlepsze (ewentualnie spodziewane) efekty. W przypadku działalności przedsiębiorstwa efektywność przybiera bardziej sformalizowany charakter, szczególnie jeśli używamy pojęcia efektywności w sferze ekonomicznej. Sformalizowany charakter związany jest z możliwością wyrażenia efektywności w określonych jednostkach wymiernych, które umożliwiają stwierdzenie czy dane przedsiębiorstwo jest „*efektywne*” oraz jaki jest stopień tej efektywności. Efektywność jest to zatem relacja wyników do nakładów, a rezultat liczbowy tej relacji ma odpowiedzieć na pytanie, jaki wynik generują poniesione nakłady. Relacja ta przybiera zwykle postać prostych formuł, których wynik liczbowy wyraża stopień efektywności.

¹ H. Fayol, *Administracja przemysłowa i ogólna*, Poznań 1947, s. 43

Zmiany dokonywane w Polsce w latach osiemdziesiątych polegające na przejściu od gospodarki centralnie planowanej do gospodarki opartej na mechanizmach rynkowych, których narzędziem była prywatyzacja miały oraz mają duży wpływ na standing działających przedsiębiorstw. **Wynika to z faktu, że oprócz celu społecznego prywatyzacja przedsiębiorstw miała doprowadzić do wzrostu efektywności funkcjonowania przekształconych przedsiębiorstw, to jest lepszego wykorzystania posiadanych zasobów.**

Optymalna efektywność przedsiębiorstwa jest jednym z najważniejszych czynników decydujących o sukcesie danego przedsiębiorstwa na rynku, a wręcz prowadzi do sukcesu gospodarki danego państwa. Poszczególne kraje stawiają różne cele oraz wyzwania przed przedsiębiorstwami. Jednakże w każdym kraju najważniejszym celem przedsiębiorstwa jest niewątpliwie efektywność, która w perspektywie długoterminowej przekłada się na efektywność państwa. W *starzejącej się* Europie niska efektywność przedsiębiorstw może doprowadzić do załamania systemu emerytalnego. W Japonii przedsiębiorstwa o niskiej efektywności są likwidowane.² Efektywność wpływa na konkurencyjność przedsiębiorstwa oraz stanowi czynnik jego sukcesu, stając się miernikiem oceny skuteczności przedsiębiorstwa.

Podsumowując jednym z warunków rozwoju przedsiębiorstw jest zapewnienie im odpowiedniej bazy kapitałowej oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów w procesach realizowanych w przedsiębiorstwach. Każde przedsiębiorstwo powinno dążyć do:

- wzrostu efektywności jego funkcjonowania (**efektywność**),
- zachowania płynności finansowej (**wypłacalność**).

Należy podkreślić, że sposób zarządzania przedsiębiorstwem powinien być prowadzony w sposób racjonalny, to znaczy powinien doprowadzić do maksymalizacji efektywności przy utrzymaniu bezpiecznego poziomu ryzyka, co w konsekwencji ma doprowadzić do podstawowego celu przedsiębiorstwa, którym jest wzrost wartości rynkowej przedsiębiorstwa. **Efektywność przedsiębiorstwa, szczególnie w obecnej sytuacji gospodarczej jest podstawowym mechanizmem gwarantującym powodzenie każdej działalności gospodarczej.**

² K. Shimokawa, T. Fujimoto, *Lean Management. Narodziny systemu zarządzania*, Wydawnictwo Lean Enterprise Institute Polska, Warszawa 2012, s. 14

2. Cel pracy

Celem głównym przedmiotowej rozprawy jest

ocena efektywności ekonomicznej przedsiębiorstw sprywatyzowanych drogą leasingu pracowniczego w województwie lubelskim w latach 1992 – 2009.

W sensie poznawczym badania doprowadzą również do zbudowania **modelu finansowego przedsiębiorstwa sprywatyzowanego z uwzględnieniem oceny efektywności ekonomicznej.**

3. Hipoteza badawcza

W związku z tak nakreślonym celem pracy podjęto próbę zweryfikowania następującej zasadniczej tezy:

Efektywność ekonomiczna przedsiębiorstw sprywatyzowanych drogą leasingu pracowniczego w województwie lubelskim zależy od formy własności oraz stopnia koncentracji kapitału.

Z tak postawionej tezy wynikają następujące hipotezy badawcze:

- (1) **Przemiany własnościowe przyczyniają się do istotnych zmian w sposobie zarządzania sprywatyzowanymi przedsiębiorstwami, których skutkiem jest zwiększenie stopnia wykorzystania ich zasobów.**
- (2) **Koncentracja kapitału właścicielskiego w przedsiębiorstwach sprywatyzowanych drogą leasingu pracowniczego przyczynia się do wzrostu efektywności ekonomicznej tych podmiotów.**

4. Charakterystyka rozdziałów i plan rozprawy

Dysertacja składa się z dwóch części: **teoretycznej i badawczej**.

W **części teoretycznej** zostały zaprezentowane informacje bazujące na literaturze przedmiotu, które dotyczą dwóch podstawowych kwestii:

- opisu przedsiębiorstwa w gospodarce, efektywności przedsiębiorstwa i sposobu jej pomiaru (rozdział pierwszy),
- prywatyzacji w Polsce (rozdział drugi).

W rozdziale pierwszym zostały przedstawione aspekty funkcjonowania przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej, jego cele oraz charakterystyka przyjętego sposobu badania efektywności przedsiębiorstw. Rozdział drugi obejmuje opis istoty prywatyzacji, prawa prywatyzacyjnego, statystyk prywatyzacyjnych oraz odniesienie się do prywatyzacji na świecie.

Część druga – badawcza, która jest niewątpliwie zasadniczym elementem niniejszej pracy składa się z dwóch rozdziałów, w których przedstawiono:

- metodologię badań i charakterystykę próby badawczej wraz z kryteriami jej podziału (rozdział trzeci),
- analizę efektywności ekonomicznej populacji celu (rozdział czwarty).

W zakończeniu została przedstawiona synteza (podsumowanie) całej rozprawy, która zawiera weryfikację tezy oraz hipotez badawczych, omówienie głównych wniosków, wynikających z przeprowadzonych badań oraz określenie obszarów badawczych, które należy podjąć w kolejnych badaniach.

Poniższa tabela w sposób syntetyczny przedstawia plan pracy.

Wstęp	<ul style="list-style-type: none"> • problem i charakterystyka pola badawczego • hipoteza badawcza i cel pracy • krótka charakterystyka rozdziałów
Część I. Teoretyczna	<ul style="list-style-type: none"> • efektywność ekonomiczna przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej (rozdział 1) <ul style="list-style-type: none"> – przedsiębiorstwo i cele jego działania – formy własności przedsiębiorstw – efektywność przedsiębiorstw – rachunek efektywności przedsiębiorstwa – miary efektywności • prywatyzacja w Polsce (rozdział 2) <ul style="list-style-type: none"> – istota i cele prywatyzacji – prawo prywatyzacyjne w Polsce – ocena przekształceń własnościowych
Część II. Badawcza	<ul style="list-style-type: none"> • metodologia badań i charakterystyka próby badawczej (rozdział 3) <ul style="list-style-type: none"> – metody i zakres badań – kryteria podziału populacji celu – metody statystycznej i informatycznej obróbki i prezentacji danych – charakterystyka próby badawczej (przychody, struktura majątkowa, struktura kapitałowa, płynność finansowa i zadłużenie, analiza danych ankietowych) – wnioski • rachunek efektywności ekonomicznej badanej populacji celu (rozdział 4) <ul style="list-style-type: none"> – bezwzględne miary efektywności (wyniki finansowe, przepływy pieniężne, EVA) – względne miary efektywności (analiza rentowności, analiza sprawności działania, efektywność pieniężna) – wielokryterialne modele oceny sytuacji finansowej (efektywności) przedsiębiorstwa – wnioski
Wnioski z badań i podsumowanie końcowe	<ul style="list-style-type: none"> • weryfikacja hipotezy badawczej • omówienie głównych wniosków, wynikających z przeprowadzonych badań • określenie obszarów badawczych, które należy podjąć w kolejnych badaniach
Załączniki	<ul style="list-style-type: none"> • Załącznik nr 1. Wykaz przedsiębiorstw sprywatyzowanych drogą leasingu pracowniczego na terenie województwa lubelskiego według stanu na dzień 31/12/2009 rok • Załącznik nr 2. Wzorce materiałów badawczych – Ankieta • Załącznik nr 3. Baza do gromadzenia informacji ankietowych B1 • Załącznik nr 4. Baza do gromadzenia informacji finansowych B2 • Załącznik nr 5. Model – charakterystyka próby badawczej MPB • Załącznik nr 6. Model bezwzględne miary efektywności MB • Załącznik nr 7. Model względne miary efektywności MW • Załącznik nr 8. Model statystyczny – ankieta MSA • Załącznik nr 9. Model statystyczny – charakterystyka próby badawczej MSPB • Załącznik nr 10. Model statystyczny – bezwzględne miary efektywności MSB • Załącznik nr 11. Model statystyczny – względne miary efektywności MSW

Tabela 1. Plan (struktura) pracy

Źródło: Opracowanie własne

5. Metody badawcze i zakres badań

Określenie populacji celu

Określenie grupy podmiotów, które zostaną objęte badaniami, to jest określenie zakresu podmiotowego badań stanowi niezbędną podstawę do przeprowadzenia badań. Grupa ta stanowi tak zwaną *populację celu*, nazywaną w statystyce również *populacją badaną* lub *zbiorowością*.³

Zbiorowość powinna odpowiadać celom prowadzonych badań. Podstawowym celem pracy jest ocena efektywności ekonomicznej przedsiębiorstw sprywatyzowanych drogą leasingu pracowniczego w województwie lubelskim w latach 1992 – 2009. W związku z powyższym zakres podmiotowy skupia się na wybranych przedsiębiorstwach, które spełniają następujące kryteria:

- **przedsiębiorstwa państwowe sprywatyzowane metodą bezpośrednią – oddaniem majątku do odpłatnego użytkowania,**
- **przedsiębiorstwa zlokalizowane w województwie lubelskim.**

Populacja określona powyższymi kryteriami została ustalona na podstawie następujących danych:

- specjalnie przygotowana przez Delegaturę Ministerstwa Skarbu Państwa w Lublinie na potrzeby niniejszej pracy lista umów o oddanie przedsiębiorstw państwowych do odpłatnego korzystania według stanu na dzień 31/12/2009 rok,
- informacje zawarte w publikacjach Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego oraz Ministerstwa Skarbu Państwa.

Na dzień 31/12/2009 roku na terenie województwa lubelskiego zostało sprywatyzowanych drogą leasingu pracowniczego 67 przedsiębiorstw (są to głównie przedsiębiorstwa zatrudniające do 250 osób; łącznie około 10 tysięcy osób). Łączne obroty tych przedsiębiorstw za 2009 rok wynosiły około 1,8 mld złotych, przy sumie bilansowej wynoszącej na koniec 2009 roku ponad 1,2 mld złotych

W wyniku analizy wyżej wymienionych dokumentów oraz analizy zapisów w dokumentacji Sądu Gospodarczego wielkość próby badawczej została określona

³ E. Koeijers, A. Willeboordse, *Podręcznik projektowania i realizacji badań statystycznych działalności gospodarczej*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 1996, s. 25

ostatecznie na **53 przedsiębiorstwa**. Wynika to z faktu, że nie wszystkie 67 przedsiębiorstw jest zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym. Dogłębna analiza dokumentacji sądowej wykazała, że zlikwidowanych zostało 5 przedsiębiorstw, ogłosiło upadłość 2 przedsiębiorstwa, zaś nieaktywnych jest 7 przedsiębiorstw. Wykreślenie wyżej wymienionych przedsiębiorstw z rejestru nie wynikało z przyczyn ekonomicznych.

Tak duża ilość przedsiębiorstw oraz przyjęta metoda badania polegająca na przeprowadzaniu ankiet, wywiadów osobistych oraz kontroli uzyskanych danych znacznie przedłużała czas realizacji badań i zwiększała jej pracochłonność.

Źródła informacji statystycznej

Głównym źródłem informacji statystycznej były sprawozdania finansowe, obejmujące rachunek zysków i strat oraz bilans, które zostały wzbogacone o oryginalną, opracowaną specjalnie dla potrzeb niniejszych badań ankietę. Oprócz ankiety i sprawozdań finansowych dane statystyczne pochodziły z szeregu publikowanych zestawień statystycznych, do których należy zaliczyć:

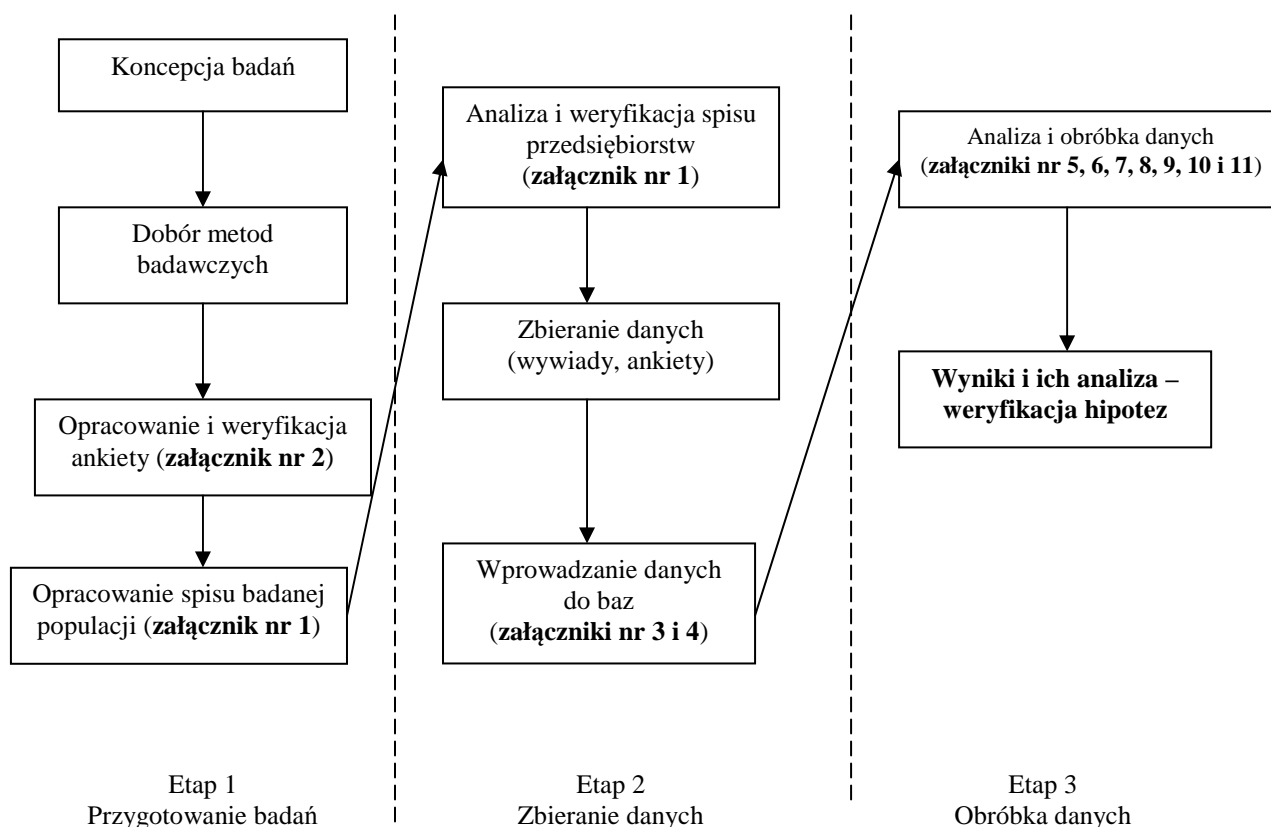
- opracowania Głównego Urzędu Statystycznego oraz Ministerstwa Skarbu Państwa dotyczące przekształceń własnościowych w Polsce,
- opracowania Wojewódzkich Urzędów Statystycznych dotyczące podstawowych sfer działalności przedsiębiorstw sprywatyzowanych regionu lubelskiego,
- Roczniki Statystyczne GUS,
- Roczniki Statystyczne WUS,
- publikacje z zakresu przekształceń własnościowych (*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa, Marketing*),
- materiały konferencyjne.

Powyższe informacje stanowiły tło porównawcze dla wyników pochodzących z ankiet oraz sprawozdań finansowych.

Etapy realizacji badań

Realizacja badań opierała się na metodyce opracowanej i wypróbowanej we wcześniejszych doświadczeniach badawczych autora. Metodyka ta zakłada etapowe podejście i obejmuje następujące etapy:

- etap 1 – wstępny (przygotowanie narzędzi badawczych),
- etap 2 – zbieranie danych wejściowych,
- etap 3 – obróbka danych i prezentacja wyników.

Rysunek 1. Etapy realizacji badań

Źródło: Opracowanie własne

Narzędzia badawcze i techniki prowadzenia badań

Badania przedsiębiorstw zostały przeprowadzone w okresie od marca 2011 roku do stycznia 2012 roku. Przedstawiony zakres oraz specyfikacja badanego problemu wymagała zastosowania wielu technik i metod badawczych.

Podstawę badań stanowiła przygotowana specjalnie pod kątem tematyki badań ankietna wraz ze sprawozdaniami finansowymi, które zostały zweryfikowane wynikami badań opublikowanych opracowań statystycznych.

W celu weryfikacji tezy badawczej oraz hipotez badawczych zastosowano metody badawcze **ilościowe**, jak i **jakościowe**. Zostały wykorzystane przy tym metody matematyczno-statystyczne oraz metody analizy finansowej, to jest:

- metody analizy dynamiki zjawisk masowych,
- metody analizy porównawczej (strukturalne, dynamiczne),
- metody kontroli i weryfikacji danych (metoda redagowania selektywnego, metody imputacji),
- metody analizy wskaźnikowej.

Część prezentowanych wielkości, które są ważne z punktu widzenia celu przedmiotowej pracy zostały przedstawione w cenach bieżących oraz cenach stałych – uwzględniających zmiany inflacyjne. Wskaźniki zmiany cen (przy podstawie rok poprzedni = 100), zostały przyjęte zgodnie z publikacjami Głównego Urzędu Statystycznego.

Kryteria podziału populacji celu (grupy badanych przedsiębiorstw)

Przed przystąpieniem do analizy oraz interpretacji uzyskanych wyników został opracowany schemat podziału (segregacji) badanych przedsiębiorstw. Podział taki jest niezbędny do efektywnego przeprowadzenia badań – analizy i porównania i został przeprowadzony na podstawie badań ankietowych. Za podstawę takiego warstwowania próby badawczej zostały przyjęte dane uzyskane w ostatnim roku badania, to jest w **2009 roku**.

Jako podstawowe kryteria podziału przyjęto:

a. Profil podstawowej działalności przedsiębiorstwa (branza)

Badane przedsiębiorstwa podzielono na 4 grupy zgodne z systemem Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD):

- **handel (H)**,
- **budownictwo (B)**,
- **przemysł (P)**,
- **transport (T)**.

b. Wielkość przedsiębiorstwa – zatrudnienie

Badane przedsiębiorstwa podzielono na 4 grupy, przyjmując jako kryterium wielkości – ilość zatrudnionych pracowników:

- **przedsiębiorstwa małe** – zatrudniające do 50 osób (**A**),
- **przedsiębiorstwa średnie** – zatrudniające od 51 do 250 osób (**B**),
- **przedsiębiorstwa duże** – zatrudniające od 251 do 500 osób (**C**),
- **przedsiębiorstwa wielkie** – zatrudniające powyżej 500 osób (**D**).

c. Zaawansowanie procesów prywatyzacji – spłat rat leasingowych

Badane przedsiębiorstwa podzielono na 3 grupy, przyjmując jako kryterium zaawansowania procesów prywatyzacji – procent spłaconych rat leasingowych:

- **spółki młode** – do 49% spłaty (**A**),
- **spółki zaawansowane** – od 50 do 99% spłaty (**B**),
- **spółki po zakończeniu procesu przejścia p.p.** – 100% spłaty (**C**).

d. Własność

Badane przedsiębiorstwa podzielono na 3 grupy, przyjmując jako kryterium własności – ilość posiadanych udziałów (akcji):

- **własność pracownicza** – większościowy pakiet udziałów (akcji) posiadają pracownicy byłego przedsiębiorstwa państwowego (**P**),
- **własność menedżerska** – większościowy pakiet udziałów (akcji) posiada kadra kierownicza (**M**),
- **własność zewnętrzna** – właścicielem spółki są osoby prawne bądź fizyczne spoza firmy (**Z**).

W tabeli 2 przedstawiono strukturę badanej populacji celu po kątem kryteriów podziału populacji. Największą grupę przedsiębiorstw stanowią przedsiębiorstwa przemysłowe (22), średniej wielkości (29), które spłaciły wszystkie raty (51) oraz pracownicze (27).

Kryterium	Treść informacji	Ilość przedsiębiorstw	Udział [%]
branża	handel	14	26,42%
	budownictwo	14	26,42%
	przemysł	22	41,51%
	transport	3	5,66%
zatrudnienie	do 50	19	35,85%
	od 51 do 250	29	54,72%
	od 251 do 500	3	5,66%
	powyżej 500	2	3,77%
spłata	do 49%	2	3,77%
	od 50% do 99%	0	0,00%
	100%	51	96,23%
własność	pracownicza	27	50,94%
	menedżerska	15	28,30%
	zewnętrzna	11	20,75%

Tabela 2. Struktura badanej populacji celu pod kątem kryteriów podziału populacji

Źródło: Opracowanie własne

Metody prezentacji danych

W wyniku przeprowadzonych badań oraz zbierania szeregu informacji została zgromadzona olbrzymia ilość danych, które następnie poddano analizie i zgromadzeniu w bazach danych oraz obróbce statystycznej. Działania te zostały wykonane przy pomocy ogólnie dostępnego oprogramowania.

Ostatecznie arkusz kalkulacyjny obejmuje następujące bazy danych:

- baza do gromadzenia informacji ankietowych – B1 (załącznik nr 3),
- baza do gromadzenia informacji finansowych – składa się ze sprawozdań finansowych: bilans, rachunek zysków i strat B2 (załącznik nr 4),
- model charakterystyka próby badawczej – MPB (załącznik nr 5),
- model bezwzględne miary efektywności – MB (załącznik nr 6),
- model względne miary efektywności – MW (załącznik nr 7),
- model statystyczny ankiety – MSA (załącznik nr 8),
- model statystyczny charakterystyka próby badawczej – MSPB (załącznik nr 9),
- model statystyczny bezwzględne miary efektywności – MSB (załącznik nr 10),
- model statystyczny względne miary efektywności – MSW (załącznik nr 11).

Przedstawione w powyższych bazach dane można podzielić na trzy podstawowe grupy:

- dane ilościowe – określające wielkość konkretnego zjawiska, na przykład: przychód ze sprzedaży, koszty operacyjne,
- dane jakościowe – dotyczące subiektywnych opinii (ocen) respondentów o analizowanym zagadnieniu, na przykład: ocena możliwości ponownej prywatyzacji, ocena braku kapitału,
- pozostałe dane – dotyczące opisu danego zjawiska, o charakterze informacyjnym, na przykład plany na przyszłość.

W celu bardziej dokładnej analizy badanych zjawisk zostały wykorzystane różnorodne narzędzia statystyki opisowej, stosowane w przygotowanych specjalnie dla potrzeb niniejszej pracy modelach statystycznych.

W zależności od rodzaju badanego parametru zastosowano:

- **średnią arytmetyczną** – suma wartości zbioru podzielona przez liczbę wartości:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

- **rozstęp** – liczony według zależności:

$$\text{ROZSTĘP} = x_{\max} - x_{\min}$$

- **odchylenie standardowe** –liczone według zależności:

$$s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}}$$

Pierwsza funkcja statystyczna należy do parametrów jednowymiarowego rozkładu empirycznego – miar położenia (tendencji centralnej). Rozstęp i odchylenie standardowe z kolei należą do miar dyspersji (rozproszenia) i informują o „decentralizacji” danego rozkładu.

Zakres danych empirycznych

Poniższe tabele przedstawiają zakres informacji wykazywanych w bazach danych arkusza kalkulacyjnego.

Lp.	Treść informacji
1.	Inwestor zewnętrzny krajowy
2.	Inwestor zewnętrzny zagraniczny
3.	Udziały w innych przedsiębiorstwach
4.	Filie, oddziały
5.	Określona misja i cele
6.	Inwestycje kapitałowe
7.	Inwestycje majątkowe
8.	Prace badawczo-rozwojowe
9.	Likwidacja miejsc pracy
10.	Komórka marketingowa
11.	Badania rynku
12.	Wolne moce produkcyjne
13.	Nowe wyroby
14.	Renegocjacja umowy prywatyzacji
15.	Zmiany warunków umowy prywatyzacji
16.	Ponowna prywatyzacja
17.	Ta sama metoda
18.	Takie same warunki
19.	Potrzeba środków finansowych
20.	Trudności w dostępie do źródeł finansowania
21.	Dopuszczenie inwestora zewnętrznego
22.	Stosowanie nowoczesnych źródeł finansowania
23.	Faktoring
24.	Forfaiting
25.	Kontrakty terminowe

Tabela 3. Dane zamieszczane w bazie do gromadzenia informacji ankietowych

Źródło: *Opracowanie własne*

Analiza	Wskaźnik / wartość ekonomiczna	JM
Wyniki	Przychód ze sprzedaży netto	tys. PLN
	Wynik finansowy brutto	tys. PLN
	Wynik finansowy netto	tys. PLN
	Amortyzacja	tys. PLN
Kapitał	Kapitał ogółem	tys. PLN
	Kapitał własny	tys. PLN
	Kapitał podstawowy	tys. PLN
	Kapitał obcy długoterminowy	tys. PLN
	Kredyty ogółem	tys. PLN
	Kapitał obcy krótkoterminowy	tys. PLN
	Kapitał stały	tys. PLN
	Kapitał pracujący	tys. PLN
Majątek	Aktywa trwałe	tys. PLN
	Aktywa obrotowe	tys. PLN
Struktura majątkowa	Wartości niematerialne i prawne	%
	Rzeczowe aktywa trwałe	%
	Inwestycje długoterminowe	%
	Należności długoterminowe	%
	Zapasy	%
	Należności krótkoterminowe	%
	Środki pieniężne	%
	Papiery wartościowe	%
	Rozliczenia międzyokresowe	%
	Struktura kapitałowa	Kapitał (fundusz) podstawowy
Kapitał (fundusz) zapasowy		%
Kapitał (fundusz) rezerwowy		%
Zysk netto		%
Rezerwy		%
Zobowiązania długoterminowe		%
Zobowiązania krótkoterminowe		%
Fundusze specjalne		%
Rozliczenia międzyokresowe		%
Analiza zadłużenia		Wskaźnik ogólnego zadłużenia
	Wskaźnik pokrycia zobowiązań odsetkami	-
	Wskaźnik wspomagania finansowego	-
	Płynność bieżąca	-
	Płynność szybka	-
	Wydajność gotówkowa sprzedaży	-
	Wystarczalność gotówkowa ogółem	-

Tabela 4. Dane uzyskiwane w modelu charakterystyka próby badawczej

Źródło: Opracowanie własne

Analiza	Wskaźnik / wartość ekonomiczna	JM
Wynik finansowy	Wynik ze sprzedaży	tys. PLN
	Wynik finansowy brutto	tys. PLN
	Wynik finansowy netto	tys. PLN
Przepływy pieniężne	Strumienie pieniężne z działalności operacyjnej	tys. PLN
	Strumienie pieniężne z działalności inwestycyjnej	tys. PLN
	Strumienie pieniężne z działalności finansowej	tys. PLN
	Strumienie pieniężne z działalności ogółem	tys. PLN
Wartość dodana	EVA	tys. PLN
Rentowność sprzedaży	Mierzona wynikiem na sprzedaży	%
	Mierzona zyskiem operacyjnym	%
	Mierzona wynikiem na działalności gospodarczej	%
	Mierzona wynikiem brutto	%
	Mierzona wynikiem netto	%
Rentowność zasobów	Rentowność pracy	%
	Rentowność majątku trwałego	%
	Rentowność majątku obrotowego	%
Rentowność kapitału	ROA	%
	ROE	%
	Efekt dźwigni finansowej	%
Aktywność gospodarowania	TAT	-
	FAT	-
	Produktywność należności	-
	Produktywność zobowiązań	-
	Rotacja zapasów	dni
	Rotacja należności	dni
	Rotacja zobowiązań	dni
	Cykl operacyjny	dni
	Cykl konwersji gotówki	dni
Efektywność pieniężna	Wskaźnik wydajności gotówkowej sprzedaży	-
	Wskaźnik wydajności gotówkowej majątku	-
	Wskaźnik wydajności gotówkowej zysku operacyjnego	-
Analiza wielokryterialna	Model Altmana	-
	Szybki test - model Mączyńskiej	-

Tabela 5. Dane uzyskiwane w modelach bezwzględne i względne miary efektywności

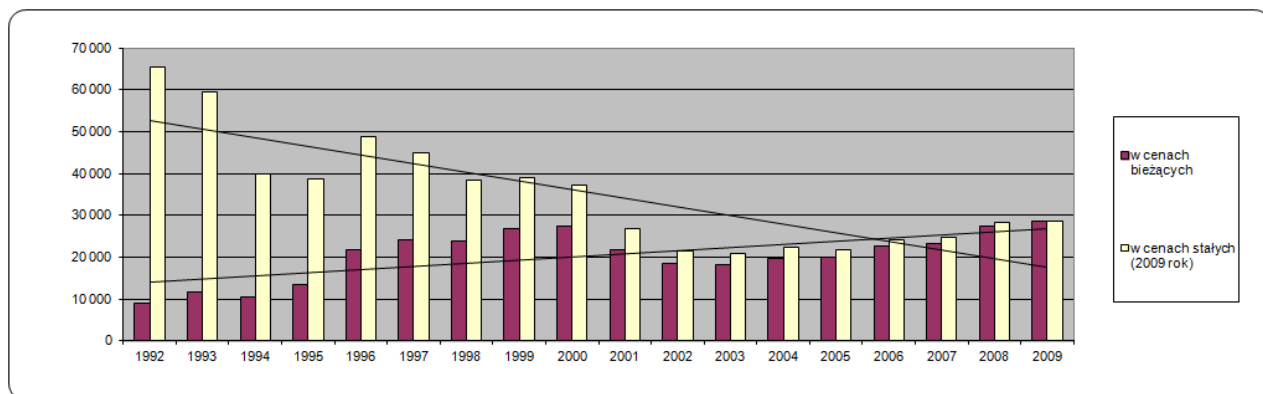
Źródło: Opracowanie własne

6. Wybrane wyniki badań

Przeprowadzona analiza badanych przedsiębiorstw (*charakterystyka próby badawczej*) doprowadziła do sformułowania następujących wniosków:

- 1) Największa ilość przedsiębiorstw badanej populacji celu (27) należy do przedsiębiorstw pracowniczych (około 51% badanej populacji). Własność menedżerska dotyczy 15 przedsiębiorstw, zaś zewnętrzna 11. Należy zwrócić uwagę, że bezpośrednio po prywatyzacji przedsiębiorstwa pracownicze stanowiły ponad 90% badanej populacji.
- 2) Zdecydowana większość przedsiębiorstw, bo prawie 90% badanej populacji są przedsiębiorstwami średnimi i małymi (zatrudniającymi do 250 pracowników). Do kategorii przedsiębiorstw dużych i bardzo dużych należy zaliczyć 5 przedsiębiorstw.
- 3) Badane przedsiębiorstwa charakteryzują się małymi, w porównaniu z innymi przedsiębiorstwami w Polsce⁴ średnimi obrotami, które uległy w analizowanym okresie znacznemu spadkowi w cenach stałych (wykres 1). Najwyższe obroty wykazały przedsiębiorstwa bardzo duże, przemysłowe i budowlane oraz o własności zewnętrznej. Natomiast najniższe obroty przedsiębiorstwa pracownicze, małe oraz zaliczone do grupy transportowych. Jednocześnie najbardziej zróżnicowanym pod względem osiągniętych przychodów podziałem badanej grupy jest podział przedsiębiorstw według kryterium wielkości przedsiębiorstwa oraz struktury własności. Niewątpliwie na wielkość osiągniętych obrotów miał wpływ wzrost koniunktury ze względu na wykorzystanie dotacji unijnych (około 10 analizowanych przedsiębiorstw należy do branży budowlanej związanej z drogownictwem).

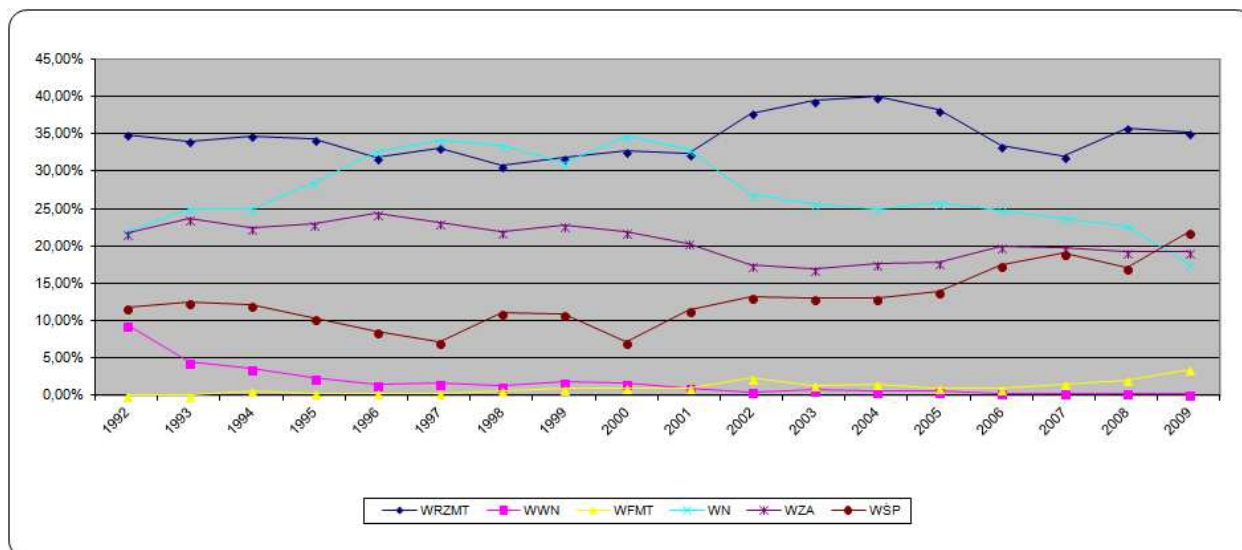
⁴ Na przykład według Rocznika statystycznego średnie obroty przedsiębiorstw z województwa warszawskiego w 1996 roku wynosiły 874,28 mln złotych (w tym: budownictwo – 139,54 mln złotych, transport – 22,7 mln złotych, produkcja – 415,17 mln złotych); Rocznik statystyczny Województwa Warszawskiego, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 1997 rok

Wykres 1. Przychody ze sprzedaży na jedno przedsiębiorstwo w tysiącach złotych

Źródło: Opracowanie własne

- 4) Największy udział w majątku badanych przedsiębiorstw przez cały okres analizy posiadają rzeczowe składniki majątku trwałego oraz należności i zapasy, które łącznie stanowią ponad 80% wartości majątku ogółem (wykres 2). W przypadku należności, widoczny jest znaczny wzrost udziału tego składnika majątkowego, na co niewątpliwie ma wpływ pogarszająca się koniunktura w gospodarce polskiej. Największy udział rzeczowych składników majątku trwałego posiadały przedsiębiorstwa pracownicze i transportowe. W przypadku należności największy udział posiadały przedsiębiorstwa budowlane (prawie 52% w 2000 roku), duże (62% w 1998 roku) oraz przedsiębiorstwa o własności menedżerskiej. Na wielkość udziału zapasów ma niewątpliwie wpływ profil działalności. W tym przypadku największy udział posiadały przedsiębiorstwa handlowe i przedsiębiorstwa o własności pracowniczej. Powyższe zależności będą miały wpływ na strukturę kapitałową, a dzięki temu sytuację finansową badanych przedsiębiorstw.

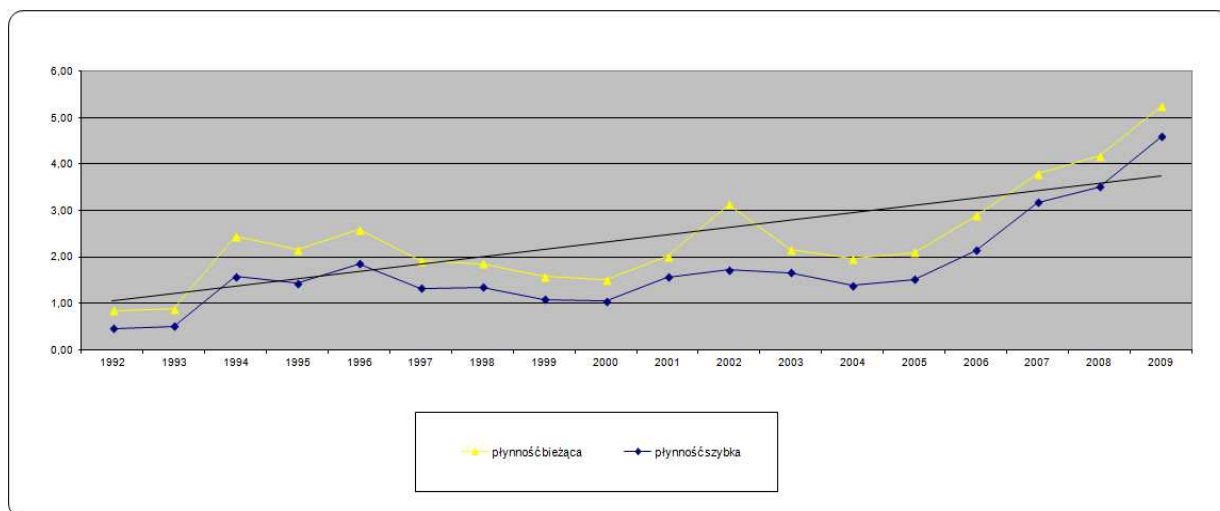

Wykres 2. Wskaźniki udziału poszczególnych pozycji majątkowych w majątku ogółem

Źródło: Opracowanie własne

- 5) Udział kapitału własnego w analizowanych przedsiębiorstwach kształtował się na poziomie od około 16% w 1992 roku do około 30% w 2004 roku. W latach 2005 – 2007 nastąpił znaczny spadek udziałów kapitału własnego (a tym samym wzrost udziału kapitałów obcych krótkoterminowych – głównie zobowiązań z tytułu dostaw i usług) do poziomu prawie -14%. W latach 2008 – 2009 nastąpił wzrost udziału kapitału własnego (spowodowany dokapitalizowaniem przedsiębiorstw) do poziomu około 47% w 2009 roku. Ujemny udział kapitału własnego dotyczył przede wszystkim przedsiębiorstw budowlanych, małych oraz o własności pracowniczej. Udział kapitału obcego długoterminowego sukcesywnie malał w wyniku procesu spłaty rat leasingowych.
- 6) Badana grupa przedsiębiorstw ogółem charakteryzuje się (począwszy od kryzysowego 2000 roku) coraz większą możliwością spłaty zobowiązań bieżących, której miernikiem są wskaźniki płynności (wykres 3). Średnie wielkości wskaźników płynności mimo ciągłego spadku osiągnęły w 2009 roku wartości, które świadczą o zachowaniu płynności finansowej. Zdolność do regulowania swoich zobowiązań utraciły jedynie przedsiębiorstwa transportowe oraz przedsiębiorstwa bardzo duże. Spowodowane jest to, co wykaże dalsza analiza, dużym zaangażowaniem kapitału obcego w finansowaniu działalności gospodarczej tych przedsiębiorstw. Jednakże wzrost płynności finansowej nie

przekłada się na generowane obroty oraz nadwyżki finansowe. Najwyższe wartości wskaźników płynności osiągnęły przedsiębiorstwa pracownicze.

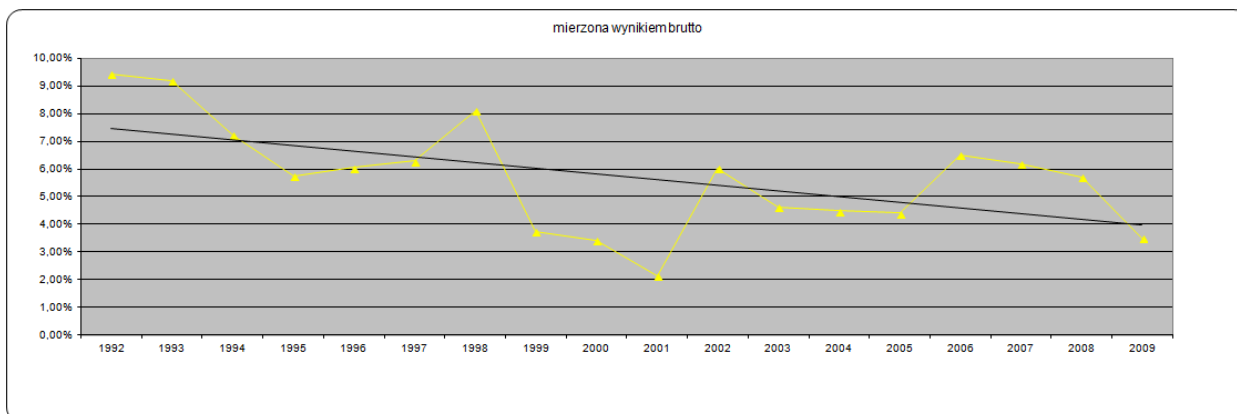

Wykres 3. Wskaźniki płynności finansowej w badanych przedsiębiorstwach ogółem

Źródło: Opracowanie własne

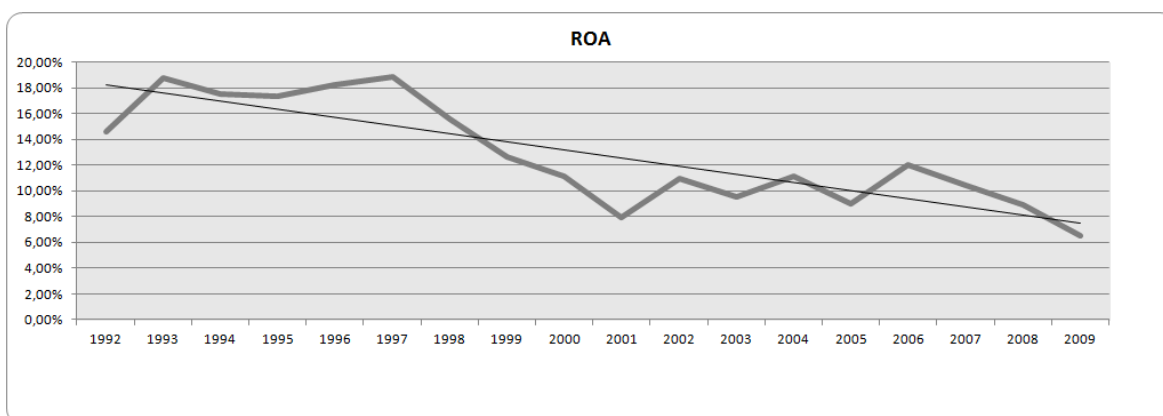
Analiza efektywności ekonomicznej dokonana w rozprawie doktorskiej pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków dotyczących badanej populacji celu:

- 1) **Badane przedsiębiorstwa charakteryzują się ciągłym spadkiem efektywności ekonomicznej funkcjonowania, którego niewątpliwym miernikiem są wskaźniki rentowności.** Wszystkie kategorie wskaźników rentowności (rentowność majątku, rentowność sprzedaży, rentowność kapitałów), dla wszystkich wydzielonych grup przedsiębiorstw charakteryzują się spadkiem (wykresy 4, 5, 6). Najgorzej wypadają jednak przedsiębiorstwa transportowe, średnie oraz o własności pracowniczej i zewnętrznej. Należy również zaznaczyć, że najwyższe wartości rentowności osiągały przedsiębiorstwa menedżerskie. Jednocześnie przedsiębiorstwa te charakteryzuje wzrost osiąganych wskaźników rentowności w okresie objętym analizami.

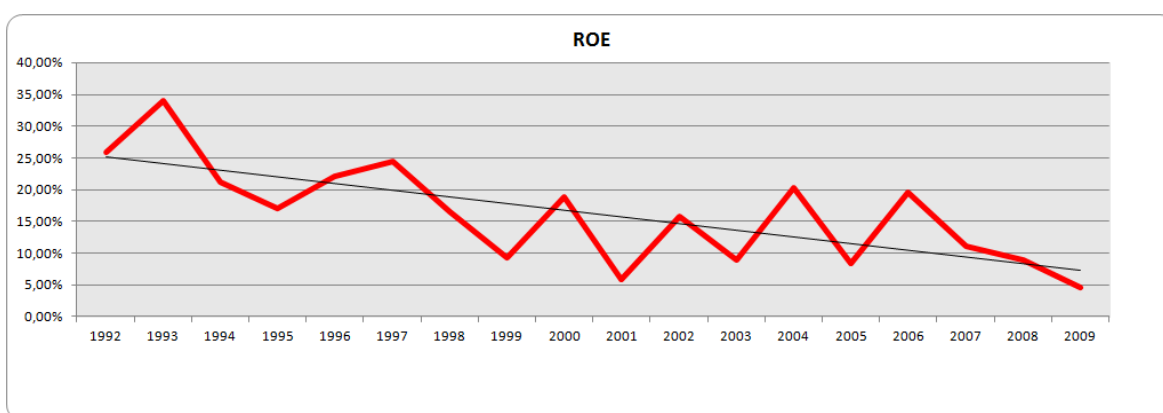
Wykres 4. Wskaźniki rentowności sprzedaży mierzone wynikiem brutto w badanych przedsiębiorstwach ogółem

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 5. Wskaźniki rentowności kapitałów całkowitych badanych przedsiębiorstw ogółem

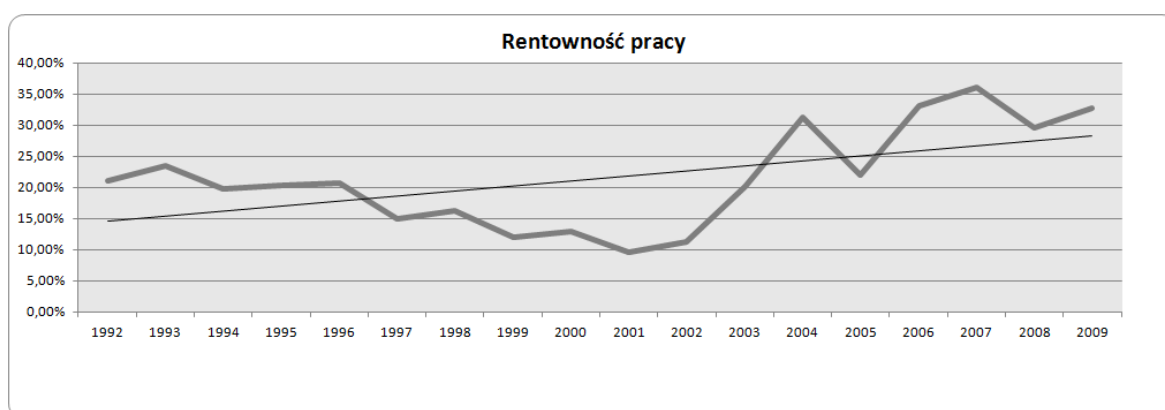
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 6. Wskaźniki rentowności kapitałów własnych badanych przedsiębiorstw ogółem

Źródło: Opracowanie własne

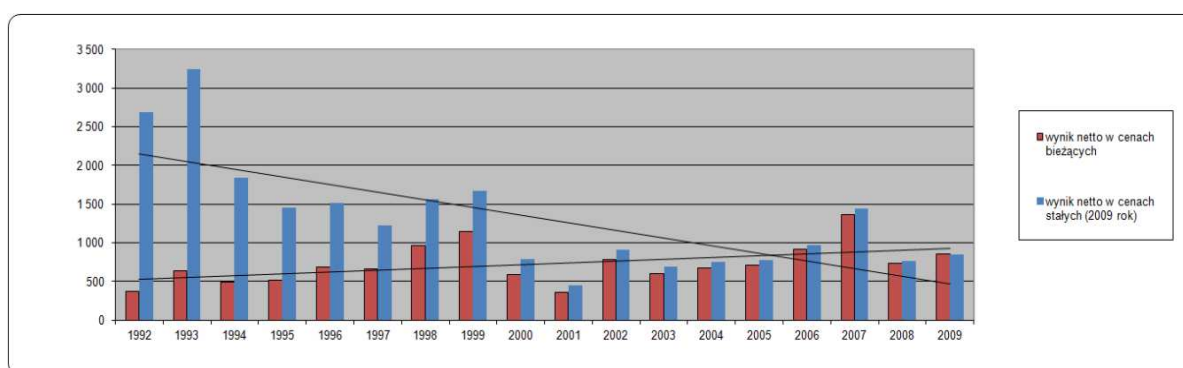
- 2) **Badana populacja celu charakteryzują się stabilnością, a w niektórych miarach wzrostem sprawności działania, którego miernikami są wskaźniki obrotowości (produktywności) i rotacji.** Wskaźniki obrotowości, które powinny osiągać możliwie najwyższe wartości, prawie dla wszystkich kategorii majątku i wydzielonych grup przedsiębiorstw praktycznie nie ulegały zmianie lub uległy wzrostowi. Wzrost nieznaczny dotyczy wskaźników produktywności majątku dla badanych przedsiębiorstw ogółem (największy wzrost zanotowały przedsiębiorstwa o własności menedżerskiej oraz branży budowlanej). Natomiast znaczny wzrost (prawie trzykrotny) dotyczy wskaźników produktywności zapasów dla badanych przedsiębiorstw ogółem. Najwyższe wartości wskaźników obrotowości zanotowały przedsiębiorstwa pracownicze w 1993 roku. Średni cykl operacyjny dla analizowanych przedsiębiorstw wynosił 80 dni (najniższy posiadały przedsiębiorstwa menedżerskie). Niewątpliwie sytuacja taka spowodowała korzystanie przez analizowane firmy w większym stopniu z kredytu kupieckiego niż finansowanie odbiorców. Wzrost wskaźników produktywności wskazuje na lepsze wykorzystanie posiadanego majątku rzeczowego.
- 3) **Badane przedsiębiorstwa charakteryzują się wzrostem rentowności pracy** dla całej badanej populacji (wykres 7) oraz przedsiębiorstw zaliczonych do grup: handlowych, przemysłowych, małych (znaczny wzrost), menedżerskich (znaczny wzrost).

Wykres 7. Wskaźniki rentowności pracy w badanych przedsiębiorstwach ogółem

Źródło: Opracowanie własne

- 4) **Badane przedsiębiorstwa (wykres 8) charakteryzują się zdecydowanym spadkiem osiągniętych nadwyżek finansowych (szczególnie w ostatnich 3 latach) w cenach stałych.** W cenach bieżących zauważalna jest stabilizacja osiągniętych wyników finansowych. Najgorzej pod tym kątem wypadły przedsiębiorstwa transportowe, które prawie przez cały okres analizy wykazały stratę netto. Podobnie według kryterium wielkości przedsiębiorstw najniższe wyniki finansowe osiągnęły przedsiębiorstwa małe. Największe średnie wartości osiągniętych zysków netto wykazały przedsiębiorstwa przemysłowe, bardzo duże i duże oraz o własności zewnętrznej (do 2005 roku). W latach 2006 – 2009 najwyższe średnioroczne zyski netto posiadały przedsiębiorstwa menedżerskie.

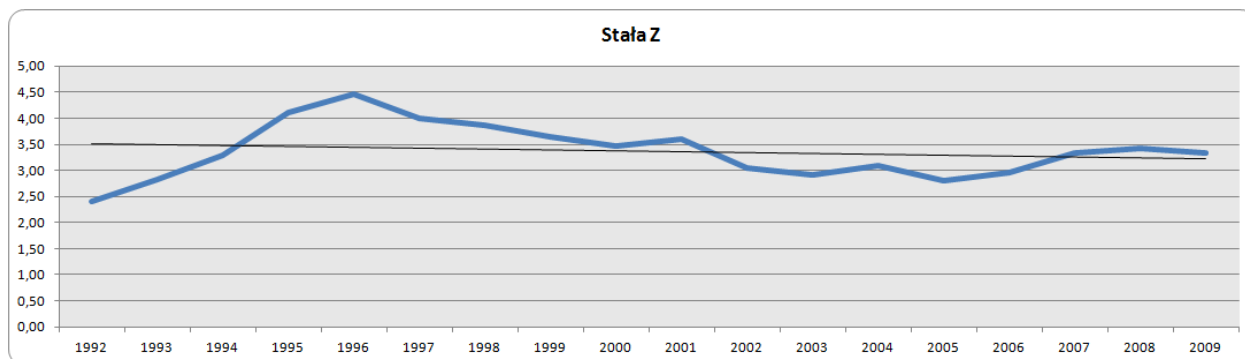

Wykres 8. Wynik netto na jedno przedsiębiorstwo w cenach bieżących i stałych

Źródło: Opracowanie własne

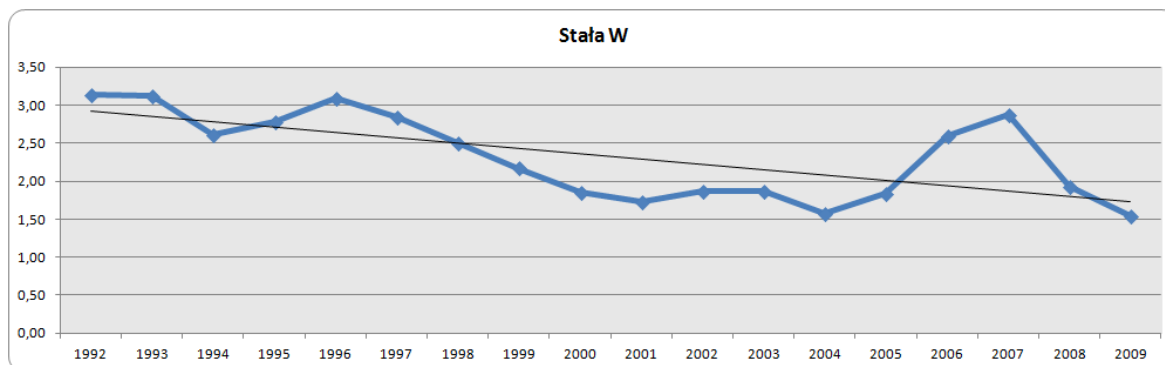
- 5) **Badaną grupę przedsiębiorstw ogółem należy zaliczyć do grupy przedsiębiorstw o niskim prawdopodobieństwie upadłości** (o czym świadczy analiza według metody Altmana oraz metody dyskryminacji). Metoda Altmana wykazała jednocześnie pogorszenie standingu finansowego analizowanych przedsiębiorstw – tendencja spadkowa wskaźnika *Z* (wykres 9). Zagrożonymi bankrutem według kryterium Altmana są jedynie przedsiębiorstwa transportowe. Potwierdzeniem tego faktu są wyniki otrzymane przy wykorzystaniu modelu dyskryminacji, według którego badane przedsiębiorstwa należy zaliczyć do grupy przedsiębiorstw *dość dobrych*, przy jednoczesnym spadku kryterium oceny – wskaźnika *W* (wykres 10). Analiza wielokryterialna wykazała również pogorszenie sytuacji finansowej przedsiębiorstw dużych oraz pracowniczych. Podobne wynika (z tym, że znacznie gorsze niż w przypadku

metody Altmana) wykazała metoda dyskryminacji. Model dyskryminacji (Mączyńskiej) wykazał wzrosty wartości stałej W jedynie dla przedsiębiorstw menedżerskich oraz małych i średnich. Powyższe wyniki potwierdzają osiągnięte przez przedsiębiorstwa menedżerskie jednokryterialne wskaźniki oceny efektywności ekonomicznej badanych przedsiębiorstw.

Wykres 9. Stała Z w badanych przedsiębiorstwach ogółem

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 10. Miernik W w badanych przedsiębiorstwach ogółem

Źródło: Opracowanie własne

7. Wnioski

Głównym celem pracy była **ocena efektywności ekonomicznej przedsiębiorstw sprywatyzowanych drogą leasingu pracowniczego w województwie lubelskim w latach 1992 – 2009**. Uzyskana wiedza dotyczy sfery zarządzania finansami, szczególnie

w obszarze wpływu zmiany struktury własnościowej na efektywność funkcjonowania przedsiębiorstw.

W wyniku przeprowadzonych analiz należy stwierdzić, że postawiona na wstępie niniejszej rozprawy teza badawcza dotycząca zależności osiągniętej efektywności ekonomicznej przedsiębiorstw sprywatyzowanych drogą leasingu pracowniczego w województwie lubelskim od formy własności oraz stopnia koncentracji kapitału **została potwierdzona w sposób jednoznaczny**. Zmiany efektywności dotyczą w różnym stopniu, różnych wydziałonych grup przedsiębiorstw. Należy również stwierdzić, iż przekształcenia własnościowe nie przebiegały w sposób dynamiczny i **nie doprowadziły do wzrostu efektywności funkcjonowania badanych przedsiębiorstw**, a jedynie do zachowania **płynności finansowej**. W dłuższej perspektywie czasu oraz członkostwu Polski w Unii Europejskiej ten model funkcjonowania może doprowadzić do upadłości części badanych przedsiębiorstw. Jedynie przedsiębiorstwa menedżerskie, które charakteryzują się dużą koncentracją kapitału osiągają poprawę efektywności ekonomicznej.

Przeprowadzone badania potwierdzają wniosek dotyczący zwiększenia stopnia wykorzystania posiadanych zasobów przez przedsiębiorstwa sprywatyzowane (hipoteza nr 1). Przedsiębiorstwa sprywatyzowane wykorzystują posiadane zasoby w sposób bardziej efektywny o czym świadczy wzrost wskaźników obrotowości (produktywności), szczególnie przedsiębiorstw o własności menedżerskiej i pracowniczej oraz wzrost wskaźników rentowności pracy oraz majątku obrotowego.

Zmiany dokonywane w sprywatyzowanych przedsiębiorstwach nie doprowadziły jednakże w większości badanych przedsiębiorstw do zwiększenia **efektywności funkcjonowania przedsiębiorstw**, między innymi dzięki źle wykorzystanemu zadłużeniu przedsiębiorstw – praktycznie żadna wydziałona grupa przedsiębiorstw (oprócz menedżerskich) nie doprowadziła do powstania przez cały okres analizy dodatniego efektu dźwigni finansowej. Najgorzej pod tym względem wypadały przedsiębiorstwa pracownicze. Rentowność kapitału własnego badanych przedsiębiorstw ogółem, jako główny miernik efektywności ekonomicznej uległa znacznemu pogorszeniu.

Przeprowadzone badania wykazały zgodność z tak zwaną *teorią praw własności*, która mówi o wiodącym wpływie własności na sposób funkcjonowania przedsiębiorstw (**hipoteza nr 2**).

Prawa własności należy pojmować nie jako jurydyczne prawa własności, jednakże zgodnie z klasyczną już definicją H. Demsetza – prawa własności to ukształtowane przez

prawo, zwyczaj, a także moralność – uprawnienie jednostki do zawłaszczania i wykorzystania zasobów.⁵ Analiza badanych przedsiębiorstw wykazała zdecydowane zróżnicowanie w osiąganych wynikach finansowych oraz sposobie wykorzystania kapitałów obcych. Najlepiej pod względem osiąganych wyników oraz ogólnej kondycji finansowej wypadają przedsiębiorstwa, w których własność została **skupiona w rękach kilku osób stanowiących ich zarząd**. W przedsiębiorstwach tych doszło, więc do wyłonienia przedsiębiorcy (osoba lub kilka osób), który wziął na siebie nie tylko organizowanie i bieżące zarządzanie przedsiębiorstwem, ale co najważniejsze ryzyko podejmowanych działań. Ryzyko to związane jest nie tylko z możliwością utraty pracy, ale również z możliwością utraty zaangażowanych znacznych środków finansowych. Przedsiębiorstwa te charakteryzują się dużym udziałem zobowiązań krótkoterminowych (w tym kredytów) w finansowaniu swojej działalności, który jako jedyna grupa potrafią wykorzystać w sposób efektywny, powodujący wzrost rentowności kapitałów własnych. Przedsiębiorstwa te osiągnęły również najwyższe wskaźniki wielokryterialnej oceny przedsiębiorstwa, które zakwalifikowały te przedsiębiorstwa do grupy dobrych. Najgorzej pod względem osiąganych wyników oraz ogólnej kondycji finansowej wypadły przedsiębiorstwa pracownicze. Przedsiębiorstwa o dużej koncentracji kapitału właścicielskiego charakteryzują się najwyższą efektywnością ekonomiczną, wyrażoną zarówno w miarach bezwzględnych jak i względnych.

Z tej perspektywy należy stwierdzić, że w przypadku badanych przedsiębiorstw najszybsze efekty daje prywatyzacja, przy której wyłania się wewnętrzna grupa osób posiadający większościowy udział we własności przedsiębiorstwa.

W tabeli 6 został przedstawiony model finansowy, który przedstawia wpływ prywatyzacji na efektywność ekonomiczną. Model ten stanowi syntezę przeprowadzonych szczegółowych badań analitycznych (część badawcza dysertacji).

⁵ B. Fiedor (red.), *Kierunki rozwoju współczesnej ekonomii*, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, Wrocław 1992, s. 182

Legenda:

– wzrost

– spadek

– bez zmian

Wyszczególnienie Rozdział	Ogółem		Branża								Wielkość zatrudnienia								Spłata			Własność							
			H		B		P		T		A		B		C		D		A	B	C	P	M	Z					
Przychody ze sprzedaży - ceny bieżące (mln PLN)	8,95	28,70	11,75	15,37	8,42	53,85	17,32	23,87	6,45	11,95	3,49	5,66	9,95	28,69	219,07	62,40	16,87	125,17	7,70	10,84	-	8,95	29,51	3,49	10,44	8,11	41,36	23,33	55,66
(III.4.1)																													
Udział RZMT	34,9%	35,2%	22,4%	19,9%	40,9%	31,7%	44,6%	42,9%	69,4%	60,9%	20,1%	32,3%	43,1%	37,0%	14,1%	26,8%	46,5%	48,1%	42,2%	40,4%	-	34,9%	34,9%	30,3%	36,5%	37,7%	40,3%	40,1%	23,7%
(III.4.2.2)																													
Udział WNIP	9,4%	0,2%	14,9%	0,1%	6,2%	0,1%	6,0%	0,4%	1,1%	0,1%	17,9%	0,0%	2,8%	0,2%	0,6%	1,3%	10,6%	0,1%	0,0%	0,0%	-	9,4%	0,2%	13,4%	0,1%	2,1%	0,4%	6,5%	0,2%
(III.4.2.3)																													
Udział Należności	21,8%	17,6%	8,8%	16,5%	32,2%	19,3%	25,8%	15,7%	22,2%	27,4%	18,0%	18,5%	22,9%	17,9%	49,7%	6,4%	29,0%	30,7%	12,3%	20,2%	-	21,8%	17,5%	16,0%	15,5%	34,3%	19,9%	25,4%	19,3%
(III.4.2.4)																													
Udział Zapasów	21,7%	19,2%	41,8%	38,0%	13,3%	12,4%	4,2%	13,9%	5,1%	4,9%	29,7%	22,2%	18,1%	18,7%	30,1%	10,3%	12,0%	16,6%	23,7%	21,1%	-	21,7%	19,1%	23,1%	22,4%	14,7%	14,5%	22,2%	18,1%
(III.4.2.5)																													
Płynność finansowa bieżąca	0,85	5,24	1,23	12,80	0,65	1,68	0,58	3,37	1,77	0,47	0,74	12,15	1,00	2,51	1,79	2,02	0,55	1,61	4,63	4,76	-	0,85	5,26	0,67	8,58	0,80	1,91	1,11	1,51
(III.4.4)																													

Efektywność przedsiębiorstw																
Wyniki finansowe netto - ceny bieżące (mln PLN) (IV.1.1)	0,37 0,85 +	0,21 0,06 -	0,54 1,62 +	1,57 0,98 -	0,01 0,05 +	0,08 0,21 +	0,37 1,01 +	0,42 1,99 +	0,93 1,74 +	0,52 0,48 -	-	0,37 0,87 +	0,08 0,08 X	0,64 2,27 +	0,47 0,60 +	
Przepływy pieniężne - ceny bieżące (mln PLN) (IV.1.2)	0,23 0,97 +	0,13 0,17 +	0,31 3,68 +	0,20 -0,15 -	-0,04 0,20 +	0,11 -0,04 -	0,20 1,27 +	2,39 2,61 +	0,58 1,86 +	1,43 0,04 -	-	0,23 0,99 +	-0,06 0,31 +	-0,12 1,85 +	-0,07 1,20 +	
EVA - ceny bieżące (mln PLN) (IV.1.3)	0,08 0,20 +	0,02 -0,13 -	0,09 0,98 +	0,15 -0,07 -	-0,73 0,03 +	0,03 0,09 +	0,06 0,45 +	-2,22 0,20 +	0,21 -5,43 -	0,43 0,35 -	-	0,08 0,19 +	0,03 -0,24 -	0,35 1,37 +	0,01 -0,51 -	
Rentowność pracy (IV.2.1.1.1)	21% 33% +	17% 62% +	28% 14% -	9% 29% +	2% -6% -	11% 67% +	29% 20% -	10% 18% +	15% 11% -	26% 20% -	-	21% 33% +	20% 28% +	4% 59% +	33% 17% -	
Rentowność majątku trwałego (IV.2.1.1.2)	21% 16% -	8% 41% +	19% 9% -	35% 5% -	1% 0% -	1% 42% +	22% 3% -	4% 29% +	13% 3% -	17% 17% X	-	21% 16% -	28% 11% -	5% 28% +	12% 9% -	
Rentowność sprzedaży (IV.2.1.2)	5% 2% -	2% 7% +	9% 0% -	3% 1% -	0% 0% X	1% 9% +	8% 0% -	2% 3% X	5% 1% -	4% 3% -	-	5% 2% -	7% 1% -	1% 7% +	7% -2% -	
ROA (IV.2.1.3.1)	15% 7% -	19% 8% -	10% 8% -	20% 5% -	2% 1% -	17% 11% -	15% 4% -	15% 9% -	10% 3% -	9% 8% -	-	15% 6% -	17% 5% -	8% 11% +	12% 5% -	
ROE (IV.2.1.3.2)	26% 5% -	36% 12% -	40% -3% -	20% 6% -	3% 0% -	25% 15% -	45% 0% -	15% 4% -	38% 3% -	-13% 15% +	-	26% 4% -	36% 5% -	8% 19% +	36% -17% -	
EDF (IV.2.1.3.3)	7% -2% -	10% 4% -	21% -11% -	13% 0% -	-3% -3% X	6% 5% -	25% -4% -	12% -5% -	19% -1% -	-22% 7% +	-	7% -2% -	9% 0% -	1% 9% +	21% -22% -	
Wskaźniki obrotowości TAT (IV.2.2.1)	1,99 2,02 +	3,74 2,22 -	1,16 2,55 +	0,97 1,44 +	1,23 2,63 +	2,11 2,24 +	2,14 2,00 -	1,00 1,30 +	1,32 2,10 +	1,93 1,75 -	-	1,99 2,04 +	2,11 1,90 -	1,32 2,07 +	1,88 2,29 +	
Cykl operacyjny (IV.2.2.1)	100 80 -	48 86 +	117 58 -	152 96 -	49 43 -	87 69 -	99 88 -	86 49 -	98 79 -	77 78 +	-	100 80 -	101 92 -	75 57 -	96 80 -	
Wydajność gotówkowa sprzedaży (IV.2.3)	0,09 0,10 +	0,03 0,09 +	0,12 0,08 -	0,10 0,14 +	0,04 0,04 X	0,06 0,12 +	0,11 0,10 -	0,25 0,10 -	0,09 0,05 -	0,45 -0,01 -	-	0,09 0,11 +	0,06 0,09 +	0,11 0,16 +	0,10 0,05 -	
Model Altmana (IV.631)	2,41 3,34 +	4,30 4,21 -	1,52 3,46 +	1,33 2,86 +	4,58 2,33 -	2,27 4,32 +	2,77 2,98 +	3,43 2,60 -	4,20 3,16 -	2,11 2,50 +	-	4,12 3,38 -	4,50 3,52 -	1,53 3,22 +	2,24 3,08 +	
Model dyskryminacji (IV.3.2)	3,14 1,55 -	2,47 2,22 -	3,68 1,33 -	5,32 1,27 -	2,09 1,39 -	2,37 2,91 +	3,68 0,89 -	0,88 2,08 +	3,08 0,75 -	1,67 1,39 -	-	3,14 1,56 -	2,37 1,37 -	1,36 2,32 +	2,98 0,89 -	

Tabela 6. Model wpływu prywatyzacji na efektywność ekonomiczną przedsiębiorstwa

Źródło: Opracowanie własne

8. Literatura

- (1) Baehr J., *Spółka z udziałem kapitałowym pracowników*, Polski Dom Wydawniczy Ławica, Warszawa-Poznań 1993
- (2) Bako Z., *Brytyjskie doświadczenia w zakresie prywatyzacji i restrukturyzacji przemysłu*, *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw*, nr 9/91, 1991
- (3) Bałtowski M., *Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych – przebieg i ocena*, Wydawnictwa Naukowe PWN, Warszawa 1998
- (4) Bałtowski M., *Przekształcenia własnościowe przedsiębiorstw państwowych w Polsce*, PWN, Warszawa 2001
- (5) Bałtowski M., Świetlicki M., *Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych. Pięć lat doświadczeń w regionie środkowo-wschodnim*, Norbertinum, Lublin 1995
- (6) Bednarski L., *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 1999
- (7) Bednarski L., Borowiecki R., Duraj J., Kurtys E., Waśniewski T., Wersty B., *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 1998
- (8) Begg D., Fischer S., Dornbusch R., *Ekonomia*, PWN, Warszawa 1992
- (9) Behrens W., Hawranek P.M., *Poradnik przygotowania przemysłowych studiów feasibility*, UNIDO, Warszawa 1993
- (10) Bieguński L., Wawrzyniak B., *Polska przebudowa: zachowania przedsiębiorstw w procesie prywatyzacji*, *Polityka ekonomiczna i społeczna*, zeszyt nr 12, Fundacja im. F. Eberta w Polsce, Warszawa 1991
- (11) Bieniek G., *Umowa o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania: poradnik (problematyka prawna)*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, Bydgoszcz 1997
- (12) Bierman H. Jr, Smidt S., *The Capital Budgeting Decision. Economics Analysis of Investment Projects*, Macmillan Publishing Company, New York 1988
- (13) Błaszczyk B., *Pierwsze lata prywatyzacji w Polsce (1989-1991)*, Poltex, Warszawa 1993
- (14) Błaszczyk B., *Uczestnictwo pracowników w zarządzaniu przedsiębiorstwem*, PWE, Warszawa 1988
- (15) Błaszczyk B., *Własność pracownicza i pracownicze udziały kapitałowe w krajach gospodarki rynkowej*, Fundacja im. Friedricha Eberta, Warszawa 1992

- (16) Boardman A., Vining A., *Ownership and Performance in Competitive Environments: a Comparison of the Performance of Private, Mixed and a State-Owned Enterprises*, Journal of Law and Economics, 1989 vol. 19
- (17) Bojar E., *Leasing pracowniczy w opinii pracowników sprywatyzowanych przedsiębiorstw*, [w:] *Rola prywatyzacji bezpośredniej w procesie transformacji własnościowej polskiej gospodarki*, Senat Rzeczypospolitej Polskiej Dział Wydawniczy, Warszawa 1999
- (18) Bojar E., Sosińska-Wit M., *Niektóre procesy restrukturyzacyjne w spółkach pracowniczych województwa lubelskiego*, [w:] R. Borowiecki (red.), *Restrukturyzacja a konkurencyjność przedsiębiorstw*, AE – TNOiK, Kraków 1997
- (19) Borowiecki R., Jaki A., Kaczmarek J., *Metody i procedury wyceny przedsiębiorstw i ich majątku*, Wydawnictwo PSB, Kraków 1998
- (20) Bossak J.W. (red.), *Prywatyzacja w Polsce. Szanse i zagrożenia*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 1994
- (21) Brigham E. F., *Podstawy zarządzania finansami*, PWE, Warszawa 1996
- (22) Brigham E.F., Gopenski L.C., *Zarządzanie finansami (tom 1 i 2)*, PWE, Warszawa 1999
- (23) Brozi E., *Drogi i bariery prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Studium programów i doświadczeń*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1993
- (24) Bukowska-Piestrzyńska A., *Leasing pracowniczy w polskiej prywatyzacji*, *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa* nr 9, 1999
- (25) Cebrowska T., *Bilansowanie kapitału własnego*, *Zeszyty Teoretyczne Rady Naukowej SKwP*, nr 51
- (26) Chandler A.D., *Strategy and Structure*, MIT PRESS, Cambridge, 1962
- (27) Chróścicki A., *Komentarz do ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych*, Dom Wydaw. ABC, Warszawa 1997
- (28) Ciseł W., *Podstawowe problemy tworzenia i funkcjonowania leasingujących spółek pracowniczych*, [w:] Sobczyk G., *Procesy przystosowawcze do warunków rynkowych*, UMCS, Lublin 1995
- (29) Czekaj J., Dresler Z., *Podstawy zarządzania finansami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994
- (30) Czekaj J., Owsiak S. (red.), *Prywatyzacja a rynek kapitałowy w Polsce*, PWN, Warszawa 1999

-
- (31) Czerska M., *Prywatyzacja – jakie rodzi opory?*, Przegląd Organizacji 1998, nr 6
- (32) Dallago B., *Prywatyzacja jako droga transformacji systemu gospodarczego*, Ekonomista 1993, nr 5-6
- (33) Davis E.W., Pointon J., *Finanse i firma*, PWE, Warszawa 1998
- (34) Dąbrowski J.M., *Blaski i cienie polskiej prywatyzacji. Bilans czterech lat*, Przegląd Organizacji 1994, nr 6
- (35) Dąbrowski J.M., *Efekty prywatyzacji przedsiębiorstw drogą kapitałową IBnGR*, Transformacja gospodarki nr 67, Warszawa 1996
- (36) Dąbrowski J.M., Fedorowicz M., Kamiński T., Szomburg J., *Przekształcenia własnościowe polskich przedsiębiorstw. Przebieg procesu, bariery, pierwsze efekty. III raport z badań*, IBnGR Transformacja gospodarki nr 33, Warszawa, Gdańsk 1992
- (37) Dąbrowski J.M., Fedorowicz M., Levitas A., Levitas A., *Przedsiębiorstwa państwowe w drugim roku transformacji gospodarczej. Wyniki badań*, IBnGR Transformacja gospodarki nr 27, Gdańsk, Warszawa 1992
- (38) Dąbrowski J.M., Fedorowicz M., Levitas A., Szomburg J., *Proces prywatyzacji polskiej gospodarki. Drugi raport z badań*, IBnGR, Transformacja Gospodarki, nr 29, Gdańsk - Warszawa 1992
- (39) Dąbrowski J.M., Fedorowicz M., Levitas A., Szomburg J., *Przebieg procesów prywatyzacyjnych w polskiej gospodarce. I raport z badań: wrzesień-grudzień 1991*, IBnGR Transformacja gospodarki nr 23, Gdańsk 1992
- (40) Dąbrowski J.M., Fedorowicz M., Szomburg J., *Proces prywatyzacji polskiej gospodarki. II raport z badań*, IBnGR Transformacja gospodarki nr 29, Gdańsk, Warszawa 1992
- (41) Dąbrowski J.M., *Prywatyzacja przedsiębiorstw. Droga kapitałowa*, Życie Gospodarcze 1996, nr 42
- (42) Dąbrowski M.J., Szomburg J., Kamiński T., *Efekty prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Wyniki badań*, Przegląd Organizacji 1995, nr 2
- (43) Dąbrowski M.J., *Ekonomiczne konsekwencje samorządności pracowniczej*, PAN Instytut Nauk Ekonomicznych, Wrocław 1986
- (44) Demberger S., Piggot J., *Privatization Policies and Public Enterprise: A Survey*, The Economic Record, 1986
- (45) Dobbins R., Frąckowiak W., Witt S. F., *Praktyczne zarządzanie kapitałami firmy*, PAANPOL, Poznań 1992

- (46) Dobraczyńska A., Juchniewicz L., Snopek S., *Prywatyzacja kapitałowa w Polsce*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Warszawa 1998
- (47) Dobrzelecki E., *Procesy prywatyzacyjne w wybranej grupie przedsiębiorstw – komunikat z badań*, Organizacja i Zarządzanie nr 4, 1996
- (48) Drucker P.F., *Menedżer skuteczny*, Biblioteka nowoczesności Akademia Ekonomiczna, Kraków 1995
- (49) Drucker P. F., *Praktyka zarządzania*, Biblioteka nowoczesności, Warszawa 1992
- (50) Drucker P.F., *Innowacja i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE Warszawa 1992
- (51) Dyna W., *Wybrane elementy procedury prywatyzacyjnej (na przykładzie POM w Dobczycach)*, [w:] R. Borowiecki (red.), *Restrukturyzacja a konkurencyjność przedsiębiorstw*, AE – TNOiK, Kraków 1997, s. 447-458
- (52) Earle J.S., Estrin S., *Employee Ownership in Transition*, [w:] Frydman R., Gray C.W., Rapaczyńska A., *Corporate Governance in Central Europe and Russia*, CEU Press, Budapest 1996, vol. 2
- (53) *Encyklopedia popularna PWN*, PWN, Warszawa 1995
- (54) *Encyklopedia popularna PWN*, tom IV, Warszawa 1997
- (55) *Encyklopedia Powszechna wydawnictwa Gutenberga* wersja elektroniczna
- (56) Fedorowicz Z., *Finanse przedsiębiorstw*, Poltext, Warszawa 1999
- (57) Ferdyn M., Grudzewski W., Węclawek S., *Metody prywatyzacji*, *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa* nr 4, 2000
- (58) Frydman R., *Prywatyzacja w europie wschodniej. Czy państwo traci na znaczeniu?*, ZNAK Społeczny Instytut Wydawniczy, Warszawa 1995
- (59) Furtak R., *Stan i bariery prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w Polsce*, [w:] Sobczyk G., *Procesy przystosowawcze do warunków rynkowych*, UMCS, Lublin 1995
- (60) Gabrusewicz W., Kamela-Sowińska A., Poetschke H., *Rachunkowość zarządcza*, PWE, Warszawa 2001
- (61) Gabrusewicz W., *Podstawy analizy finansowej*, PWE, Warszawa 2002
- (62) Gęsicki Ł., Gęsicki M., *Słownik terminów ekonomiczno-prawnych*, Agencja Wydawnicza Interfart, Łódź 1995
- (63) Gilejko L., *Akcjonariat pracowniczy: jego rozwój i efektywność*, Szkoła Główna Handlowa. Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1997
- (64) Głuchowski J. (red.), *Leksykon finansów*, PWE, Warszawa 2001

- (65) Grabowski J., *Ustawa o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Komentarz*, PWN, Warszawa 1998
- (66) Grudzewski W., Jagusztyn-Grochowska S., Zuzelewicz L., *Strategie prywatyzacji i jej efekty w gospodarce polskiej*, *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa* nr 3, 1999
- (67) Grudzewski W.M., *Wybrane elementy procedury prywatyzacyjnej*, Orgmasz, Warszawa 1992
- (68) Grudzewski W. M. i Hejduk I. K. (red.), *Przedsiębiorstwo przyszłości*, Difin, Warszawa 2000
- (69) Gruszecki T., *Przedsiębiorca*, CEDOR, Warszawa 1994
- (70) Grzeszczyk T., *Mechanizmy prywatyzacji: ustawa o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych*, Zakamycze, Kraków 1997
- (71) Haugen R.A., *Modern investment theory. Secend edition*, Prentice-Hall international Inc., New Jersey 1990
- (72) *Istota i zadania wyceny majątku przedsiębiorstwa*, Przegląd organizacji. Wydanie specjalne – prywatyzacja
- (73) Kamela-Sowińska A., *Metody wyceny przedsiębiorstw i ich składników majątkowych*, SKwP, Warszawa 1994
- (74) Jajuga K., *Zarządzanie kapitałem*, Wydawnictwa AE we Wrocławiu, Wrocław 1993
- (75) Jaki A., *Wycena przedsiębiorstwa. Pomiar i ocena wartości*, Zakamycze, Kraków 2000
- (76) Janik W. (red.), *Finanse przedsiębiorstw*, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji, Lublin 1999
- (77) Janik W. (red.), *Przedsiębiorstwo w gospodarce rynkowej*, CKMP, Lublin 1996
- (78) Janik W., *Rachunkowość zarządcza i controlling*, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie, Lublin 2001
- (79) Janik W., *Zarządzanie finansami firmy*, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie, Lublin 2000
- (80) Jarocka E., *Finanse – wykład*, Difin, Warszawa 2001
- (81) Jarosz A., *Polityka regionalna*, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów 1998
- (82) Jarosz A., *Polityka ekonomiczna*, KUL, Lublin 2002
- (83) Jarosz A., *Polityka społeczna*, PWSZ w Jarosławiu, Jarosław 2003

-
- (84) Jarosz M. (red.), *Blaski i cienie spółek pracowniczych 1991 - 1994*, Instytut Nauk Politycznych PAN, Warszawa 1995
- (85) Jarosz M. (red.), *Blaski i cienie spółek pracowniczych*, Instytut Nauk Politycznych PAN, Warszawa 1996
- (86) Jarosz M. (red.), *Prywatyzacja bezpośrednia: Inwestorzy, menedżerowie, pracownicy*, ISP PAN, Warszawa 1998
- (87) Jarosz M. (red.), *Prywatyzacja polskiej gospodarki w ujęciu regionalnym*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 1995
- (88) Jarosz M. (red.), *Spółki pracownicze*, ISP PAN, Warszawa 1994
- (89) Jarosz M. (red.), *Spółki pracownicze 1995*, ISP PAN, Warszawa 1996
- (90) Jarosz M. (red.), *Prywatyzacja bezpośrednia: Inwestorzy, menedżerowie, pracownicy*, ISP PAN, Warszawa 1998
- (91) Jasiński P., *Wpływ transferu prawa własności na efektywność gospodarowania przedsiębiorstwem*, *Ekonomista* 1992, nr 5-6
- (92) Kamela-Sowińska A., *Wartość firmy*, PWE, Warszawa 1998
- (93) Kamiński T., *Spółeczna ocena prywatyzacji: analizy opinii pracowników przedsiębiorstw sprywatyzowanych*, IBGR, Warszawa 1996
- (94) Kamiński T., *Wpływ prywatyzacji na przeobrażenia przedsiębiorstw. Studium przypadków*, CASE, Warszawa 1996
- (95) Koeijers E., Willeboordse A., *Podręcznik projektowania i realizacji badań statystycznych działalności gospodarczej*, GUS, Warszawa 1996
- (96) Kołaczyk Z., *Rachunkowość finansowa*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 1999
- (97) Kosikowski C., Śniegucki M., *Komercjalizacja i prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych. Komentarz do ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r.*, Warszawa 1997
- (98) Koźmiński A., *Odrabianie zaległości*, PWN, Warszawa 1998
- (99) Leahigh David J., *Zarządzanie finansami. Przewodnik.*, PWE, Warszawa 2001
- (100) Lisowska O., *Szanse i ryzyka partycypacji pracowniczej w formie spółek pracowniczych*, [w:] *Rynek-ryzyko-sukces w działalności przemysłowej*, Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Poznań 1995
- (101) Litak-Zarębska B., Gawlik Z., *Prywatyzacja przedsiębiorstw o szczególnym znaczeniu dla gospodarki: prywatyzacja spółek-córek*, Zielona Góra: Zachodnie Centrum Organizacji, Warszawa 1996

- (102) Machała R., *Praktyczne zarządzanie finansami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001
- (103) Malara Z., *Restrukturyzacja przedsiębiorstwa*, *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*, nr 10, 1997
- (104) Malara Z., *O restrukturyzacji przedsiębiorstw w okresie przemian*, *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*, nr 5, 1998
- (105) Malara Z., Plaszczyk J., *Restrukturyzacja finansowa przedsiębiorstw. Model ESOP*, *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*, nr 4, kwiecień 2001
- (106) Malewicz A., *Zarządzanie finansami w przedsiębiorstwach państwowych i spółkach cz. I*, Warszawa 1993
- (107) Matuszyński W., Żebrowska B., *Finanse – leksykon*, Studio Emka, Warszawa 1997
- (108) Mączyńska E., *Ocena kondycji przedsiębiorstwa (uproszczone metody)*, *Życie Gospodarcze* nr 38, 1994
- (109) Mickiewicz T., *Mikroekonomiczne aspekty transformacji systemowej*, *Ekonomista* 1993, nr 5-6
- (110) Morawska S., *Najwyższa Izba Kontroli a prywatyzacja*, Difin, Warszawa 2001
- (111) Maryniak Z., *Efektywność organizacji*, *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw* nr 11, Warszawa 2000
- (112) Myddelton D., *Rachunkowość i decyzje finansowe*, PWE, Warszawa 1998
- (113) Nehring A., *Doświadczenia i dylematy restrukturyzacji przedsiębiorstw w okresie transformacji gospodarczej*, *Przegląd Organizacji* 1994, nr 12
- (114) *New Collegiate Dictionary Webster*, wydanie 9, Springfield Mass, Memam, 1983
- (115) Noga A., *Przekształcenia własnościowe w Polsce, (1990-1997), dostosowania do struktur własnościowych Unii Europejskiej*, *Edukacja i Praca*, Warszawa 1999
- (116) Nowak E. (red.), *Leksykon rachunkowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996
- (117) Nowak E., Pielichaty E., Poszwa M., *Rachunek opłacalności inwestowania*, PWE, Warszawa 1999
- (118) Osbert-Pociecha G., *Leasing.*, *Wrocławska Biblioteka Współczesnego Menadżera* nr 15, Wrocław 1992
- (119) Owsiak S., *Podstawy nauki finansów*, PWE, Warszawa 2002
- (120) Penc J., *Leksykon biznesu*, Placet, Warszawa 1997

-
- (121) Pasternak K., *Restrukturyzacja i prywatyzacja przedsiębiorstw*, Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa 1994, nr 8
- (122) Perdeus W., Żuk K., Świdorska J., Wrońska W., *Raport z badań sytuacji ekonomiczno-finansowej spółek pracowniczych korzystających z mienia Skarbu Państwa*, Ministerstwo Skarbu Państwa, Delegatura w Lublinie, Lublin 1998
- (123) Pluta W. (red.), *Budżetowanie kapitałów*, PWE, Warszawa 2000
- (124) Pluta W., *Finansowanie zakupów kredytem handlowym*, Rachunkowość nr 6 z 1995
- (125) Pluta W., *Planowanie finansowe w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 1999
- (126) Poławska T., *Księgowe i finansowe aspekty leasingu prywatyzacyjnego*, Rachunkowość nr 9, 1995
- (127) *Prywatyzacja bezpośrednia w praktyce. Doświadczenia Programu Wspierania Inicjatyw Prywatyzacyjnych*, Doradca Consultans Ltd., Gdynia 2000
- (128) *Przebieg procesów prywatyzacyjnych ze względu na stan na dzień 31.12.2001 rok*, MSP 2002 rok
- (129) *Przekształcenia własnościowe polskich przedsiębiorstw*, IBnGR, Warszawa, Gdańsk 1993
- (130) *Przekształcenia własnościowe w Polsce w latach 1990 – 1996*, GUS, Warszawa 1997
- (131) *Raport o przekształceniach własnościowych w latach 1990 – 1999 wersja elektroniczna*, Ministerstwo Skarbu Państwa, Warszawa 2000
- (132) *Raport o przekształceniach własnościowych w latach 1990-1999*, Część I i II Ministerstwo Skarbu Państwa, Warszawa 2000
- (133) Ricardo D., *Zasady ekonomii politycznej i opodatkowania*, PWN, Warszawa 1957
- (134) *Rocznik statystyczny z 2000 roku*, GUS 2000
- (135) *Rocznik statystyczny z 1997 roku*, GUS 1997
- (136) *Rocznik statystyczny z 1991 roku*, GUS 1991
- (137) Rokita J., *Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa przemysłowego*, Akademia Ekonomiczna, Kraków 1976
- (138) Samuelson P.A., Nordhaus W.D., *Ekonomia*, PWN, Warszawa 2005
- (139) Savas E.S., *Prywatyzacja. Klucz do lepszego rządzenia*, PWE, Warszawa 1992
- (140) Shimokawa K., Fujimoto T., *Lean Management. Narodziny systemu zarządzania*, Wydawnictwo Lean Enterprise Institute Polska, Warszawa 2012

- (141) Sierpińska M., Jachna T., *Ocena przedsiębiorstwa ze względu na standardów światowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1993
- (142) Skrzypek E., *Jakość i efektywność*, UMCS, Lublin 2002
- (143) *Słownik języka polskiego*, tom 2, red. M. Szymczak, Warszawa 1979
- (144) Sobczyk G. (red.), *Procesy przystosowawcze do warunków rynkowych*, UMCS, Lublin 1995
- (145) Sobczyk M., *Matematyka finansowa*, Agencja Wydawniczo-Poligraficzna PLACET, Warszawa 2000
- (146) Sońta W., *Zarys metod wyceny przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Politechniki Radomskiej, Radom 2002
- (147) *Spółki pracownicze 1996*, Raport z badań Unia Wolności Pracowniczej, Warszawa 1996
- (148) Stecki L., *Forfaiting*, Dom Organizatora TNOiK, Toruń 1996
- (149) Suwalski A., *Dylematy polskiej prywatyzacji*, *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw* nr 7, 2001
- (150) Szablewski A. (red.), *Konkurencje, regulacje i prywatyzacja sektora energetycznego*, Elipsa, Warszawa 2000
- (151) Szomburg J., Dąbrowski J.M., Kamiński T., *Monitoring przedsiębiorstw sprywatyzowanych*, IBnGR, *Transformacja gospodarki* nr 54, Warszawa, Gdańsk 1994
- (152) Szomburg J., *Efekty prywatyzacji przedsiębiorstw drogą leasingu*, IBnGR, *Transformacja Gospodarki* nr 68, Gdańsk 1996
- (153) Szomburg J., *Efekty prywatyzacji przedsiębiorstw drogą szybkiej sprzedaży*, IBnGR, *Transformacja Gospodarki* nr 69, Gdańsk 1996
- (154) Szyszko L. (red.), *Finanse przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2000
- (155) Tittenbrun J., *Ekonomiczny sens prywatyzacji: spór o wyższość własności prywatnej nad publiczną*, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 1995
- (156) Waśniewski T., *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 1998
- (157) Wawrzyniak B. (red.), *Trudna zmiana: zachowania przedsiębiorstw w procesie transformacji*, *Polityka ekonomiczna i społeczna*, zeszyt nr 21, Fundacja im. F. Eberta w Polsce, Warszawa 1992
- (158) Welfe A. (red.), *Gospodarka Polski w okresie transformacji. Zasady modelowania ekonometrycznego*, PWE, Warszawa 2000

- (159) Westerfield R.W., Jordan B.D., Ross S.A., *Finanse przedsiębiorstw*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 1998
- (160) Wilimowska Z., Wilimowski M., *Sztuka zarządzania finansami (tom 1 i 2)*, Bydgoszcz 2001
- (161) Zieleniewski J., *Organizacja i zarządzanie*, PWN Warszawa 1974
- (162) Znaniecka K., *Zarządzanie finansami przedsiębiorstw*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 1995
- (163) Zwierzyńska- Bubałło T. (red.), *Leksykon prywatyzacji*, PWE, Warszawa 1998

Podstawowe akty prawne:

- (1) Ustawa z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1990 r. nr 51 z późn. zm.) – uchylona.
- (2) Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. nr 18, poz. 80 z późn. zm.).
- (3) Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1996 r. nr 118, poz. 561, nr 156, poz. 775, z 1997 r. nr 32, poz. 184, nr 98, poz. 603, nr 106, poz. 673, nr 121, poz. 770, nr 141, poz. 945, nr 137, poz. 926, z 1998 r. nr 106, poz. 668, z 1999 r. nr 40, poz. 400, zmieniona także ustawą z dnia 29 marca 2000 r. o zmianie ustawy o *kippp* oraz ustawy o wykorzystaniu wpływów z prywatyzacji części mienia Skarbu Państwa na cele związane z reformą systemu ubezpieczeń społecznych).
- (4) Ustawa z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. nr 18, poz. 82 z późn. zm.).
- (5) Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 roku, nr 16, poz. 93).
- (6) Prawo bankowe (Dz. U. nr 140, poz. 939 z późn. zm.).
- (7) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania należności za korzystanie z przedsiębiorstwa, sposobu zabezpieczenia niespłaconej części należności oraz warunków oprocentowania niespłaconej należności (Dz. U. nr 130, poz. 855).
- (8) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 1997 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad i trybu organizowania przetargu publicznego na sprzedaż majątku trwałego lub oddania mienia do odpłatnego korzystania innym podmiotom

- przez spółkę powstałą w wyniku komercjalizacji oraz warunków, w których dopuszcza się odstępianie od przetargu (Dz. U. nr 108, poz. 696, zm. Dz. U. z 1999 r. nr 74, poz. 826).
- (9) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 1997 r. w sprawie szczegółowego trybu zbywania akcji Skarbu Państwa, zasad finansowania zbycia akcji oraz formy zapłaty za te akcje (Dz. U. nr 95, poz. 578, Dz. U. z 1998 r. nr 74, poz. 478).
- (10) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1997 r. w sprawie warunków, jakie powinien spełniać statut spółki zawiązanej przez Skarb Państwa z pracownikami prywatyzowanego przedsiębiorstwa państwowego, rolnikami lub rybakami (Dz. U. nr 60, poz. 371).
- (11) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1997 r. w sprawie zakresu analizy spółki oraz przedsiębiorstwa państwowego, sposobu jej zlecenia, opracowania, zasad odbioru i finansowania oraz warunków, w razie spełnienia których można odstąpić od opracowania analizy (Dz. U. nr 64, poz. 408, zm. Dz. U. z 1999 r. nr 77, poz. 866).
- (12) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 lutego 1997 r. w sprawie określenia wzoru kwestionariusza przedsiębiorstwa państwowego przeznaczonego do komercjalizacji oraz wykazu dokumentów niezbędnych do sporządzenia aktu komercjalizacji (Dz. U. nr 22, poz. 114).
- (13) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, oraz wynagrodzeń członków rad nadzorczych tych spółek (Dz. U. Nr 110, poz. 718, zm. Dz. U. z 1998 r. Nr 132, poz. 863).
- (14) Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 1997 r. Nr 9, poz. 43 z późn. zm.).
- (15) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 roku – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 1934 r. nr 93, poz. 834).
- (16) Ustawa z dnia 1 grudnia 1995 roku o zmianie ustawy o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych oraz ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. 1995 r. nr 154 poz. 791).
- (17) Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 roku o obligacjach (Dz. U. nr 83, poz. 420 z późn. zm.).